

Investigating and Analyzing the Effectiveness of Social Insurance Funds in Creating Socio-Economic Stability for Villagers and Nomads in the Kamfirouz District of Marvdasht County

Amiraria Allahyari ^{1*}, Leila Nazari²

¹ MSc. Graduate, Geography and Rural Planning, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran, Email: allahyari63@gmail.com

² PhD Student, Geography and Rural Planning, Ferdowsi University, Mashhad, Iran

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Received: 01.01.2024
Revised: 29.02.2024
Accepted: 25.04.2024

Keywords:
Social Security
Social Insurance Funds
Socio-Economic
Sustainability
Marvdasht County

ABSTRACT

In the law of the comprehensive welfare and social security system and the country's development programs, the implementation of social insurance at the level of rural and nomadic communities is emphasized. Therefore, this research was carried out with the aim of Investigating and analyzing the effectiveness of social insurance funds in creating socio-economic stability for villagers and nomads in the Kamfirouz district of Marvdasht county. The nature of this applied research; The method of its implementation is descriptive and analytical; And its type is survey. To achieve the goals of the research, two library and field methods were used. 180 people were selected as a statistical sample using Cochran's formula and were studied and evaluated in the form of a questionnaire. Data analysis was done using SPSS software and non-parametric, Friedman, Fai/Kramer tests. The findings of the research showed that the provision of social insurance funds for farmers, villagers and nomads has an impact on the economic and social stability of rural and nomadic areas. In other words, by providing the services of these funds in the mentioned areas, the coefficient of economic-social security, development and development of sustainable employment in these areas has increased and ultimately facilitated sustainable development in these communities. Also, in addition to increasing the quality of life of farmers, villagers, and nomads, social insurances have given them the opportunity to increase their abilities to deal with the economic and social problems ahead by being aware of their talents and capacities.

© The Author(s).

Publisher: University of Zanjan

بررسی و تحلیل اثرگذاری صندوق‌های بیمه اجتماعی در ایجاد پایداری اجتماعی - اقتصادی روستایان و عشایر بخش کامفیروز شهرستان مرودشت

امیرآریا الهیاری^{۱*}، لیلا نظری^۲

^۱ کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران، رایانامه: allahyari63@gmail.com

^۲ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله:	در قانون نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و برنامه‌های توسعه کشور، اجرای بیمه اجتماعی در سطح جوامع روستایی و عشایری مورد تأکید قرار گرفته است. لذا این پژوهش نیز با هدف بررسی و تحلیل اثرگذاری صندوق‌های بیمه اجتماعی در ایجاد پایداری اجتماعی - اقتصادی روستایان و عشایر بخش کامفیروز شهرستان مرودشت انجام شد. ماهیت این تحقیق کاربردی؛ روش اجرای آن توصیفی تحلیلی؛ و نوع آن، پیمایشی است. برای دستیابی به اهداف پژوهش از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شد. تعداد ۱۸۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری با فرمول کوکران انتخاب و در قالب پرسشنامه مورد مطالعه و سنجش قرار گرفتند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با آزمون‌های ناپارامتریک، فریدمن، فای/کرامر انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد، ارائه خدمات صندوق‌های بیمه اجتماعی کشاورزان، روستایان و عشایر بر پایداری اقتصادی - اجتماعی مناطق روستایی و عشایری تأثیرگذار است. به‌عبارتی دیگر، با ارائه خدمات این صندوق‌ها در مناطق مذکور ضریب امنیت اقتصادی - اجتماعی، آبادانی و توسعه اشتغال پایدار در این مناطق بالا رفته و در نهایت باعث تسهیل توسعه پایدار در این جوامع شده است. همچنین بیمه‌های اجتماعی علاوه بر این که باعث افزایش سطح کیفی زندگی کشاورزان، روستایان و عشایر شده به آنان این امکان را داده تا با آگاهی از استعدادها و ظرفیت‌ها سطح توانمندی‌های خود را برای مقابله با مشکلات اقتصادی و اجتماعی پیش رو افزایش دهند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۱	
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۰	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۶	
واژه‌های کلیدی:	
تأمین اجتماعی	
صندوق‌های بیمه اجتماعی	
پایداری اجتماعی - اقتصادی	
شهرستان مرودشت	

مقدمه

مردم در آستانه ورود به قرن بیست و یکم به تدریج با پدیده‌ها و نیازهایی مواجه می‌شدند که دولتمردان تاکنون توجه چندانی به آن نکرده بودند. پدیده‌هایی چون افزایش تعداد افراد سالخورده، معلول، بیکار، بی‌خانمانی، فقر و همچنین وقوع حوادثی که مرگ نان‌آور خانواده را به همراه داشت و معضلات فراوان دیگری که اتخاذ سیاست‌ها و تمهیدات رفاهی و تأمینی را اجتناب‌ناپذیر می‌نمود. اگرچه بازارهای مالی و شبکه‌های ایمنی غیررسمی یا مدیریت دارایی‌ها از جمله تمهیدات و استراتژی‌هایی هستند که به شکل سنتی و خودجوش در درون اجتماعات انسانی وجود دارند، اما این استراتژی‌ها ضعیف یا ناکافی‌اند و تنها می‌توانند جوابگوی بخش کوچکی از نیازهای خانوار باشند (شفیعی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱). در این میان، اغلب تحقیقات نشان می‌دهد که مردم محلی و روستاییان به دلیل اقتصاد ضعیف از آسیب‌پذیری بالایی برخوردار هستند (سجاسی‌قیداری و یاراحمدی، ۱۳۹۹). در پاسخ به چنین وضعیتی و به منظور جلوگیری از توسعه فقر بود که نهادهای بین‌المللی و منطقه‌ای اقداماتی نمادین و عملی را در پیش گرفتند. برای نمونه، سازمان ملل دهه ۲۰۰۶-۱۹۹۷ را دهه ریشه‌کنی فقر نام نهاد. بانک جهانی برای تحقق دنیایی بدون فقر، جهانیان را به اقدام مؤثر و برخوردار عمومی از بهداشت، مسکن و آموزش دعوت کرد. در همین راستا، طبق هدف‌گذاری سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی در سال ۱۹۹۶، بنا شد که از طریق مشارکت جهانی تا سال ۲۰۱۵، نیمی از افراد فقیر از شرایط فقر شدید خارج شوند (مصباح و همکاران، ۱۳۹۷). از همین رو یکی از اقداماتی که توسط کشورهای در حال توسعه برای غلبه بر چالش‌های مرتبط با فقر اتخاذ شد توسعه تأمین اجتماعی بود؛ چراکه اگر امنیت اجتماعی در برنامه‌های اجتماعی-اقتصادی و کاهش فقر در نظر گرفته شود، می‌توان پیشرفت چشمگیری در بهبود استانداردهای زندگی روستاییان کشورهای در حال توسعه داشت (Semango, 2015). برخورداری از امنیت و تأمین اجتماعی (اعم از مزایای مستمری بازنشستگی، ازکارافتادگی، فوت و...) از مهم‌ترین متغیرهایی است که در ماندگاری افراد در روستاها مؤثر خواهد بود. در اکثر کشورهای پیشرفته و صنعتی جهان با توجه به نوع ساختار و نظام سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هر کشور نظام حمایت‌های تأمین اجتماعی و چارچوب قانونی وظایف مزبور از دیرباز مشخص بوده و طرح‌هایی را برای پوشش افراد در موارد مراقبت‌های بهداشتی، کمک‌هزینه‌های ازکارافتادگی و بازنشستگی ارائه کرده‌اند (نظری و عابدینی، ۱۳۹۳). ایران هم مانند همه کشورهای در حال توسعه توسعه جهان، با مسئله اجتماعی فقر از جمله با گستردگی فقر در جامعه روستایی روبه‌روست (رضوانی و عزیز، ۱۳۹۱). جامعه روستایی و عشایری ایران به واسطه وضعیت اکولوژیکی و اقتصادی اجتماعی خاص خود و همین‌طور با داشتن سهم ۲۶ درصدی از جمعیت کشور با انواع مخاطرات روبه‌رو می‌شود که ضرورت گسترش بیمه اجتماعی برای ماندگاری و توسعه روستا بارزتر خواهد بود. بیشترین اهمیت بیمه برای کشاورزان، روستاییان و عشایر جلوگیری از فقر یا کاهش توان اقتصادی آن‌ها به‌ویژه در زمان سالخوردگی، ازکارافتادگی و فوت سرپرست خانوار در این جامعه است. یک مسئله اساسی و مهم در مورد روستاهای ایران طی چند دهه اخیر همواره موضوع امنیت شغلی شاغلان روستایی به‌ویژه کشاورزان در زمان پیری و سالخوردگی بوده است. به این معنا که کشاورزان و شاغلان روستایی از زمان شروع به کار در بخش‌های مختلف اقتصادی تا پایان عمر همواره باید در حال توسعه فعالیت باشند و علی‌رغم آن‌که در کارها به‌عنوان شاغلان بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات به‌کارگیری می‌شوند، از بازنشستگی شغلی، مستمری ازکارافتادگی و فوت برخوردار نبوده‌اند. این مسئله به‌عنوان یک عامل سلب انگیز، برای کار در روستاها و یک عامل

مشوق برای مهاجرت از روستا به مناطق شهری به امید یافتن شغلی دارای بیمه و مزایا، مؤثر بوده است (قادرمرزی و همکاران، ۱۳۹۹).

در حال حاضر مهم‌ترین گزینه موجود برای تأمین اجتماعی ساکنان نواحی روستایی کشور برابر مصوبات قانونی، صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر است (نظری و عابدینی، ۱۳۹۳). صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر به‌عنوان یکی از ارکان چهارگانه نظام جامع تأمین اجتماعی ذیل شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، باهدف جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستائیان به شهرها، کاهش اختلاف طبقاتی و بالا بردن سطح زندگی روستائیان و عشایر، تأمین امنیت اجتماعی و باز توزیع عادلانه درآمد در جامعه به‌عنوان یک‌نهاد بیمه‌ای اختیاری در اواخر سال ۱۳۸۳ تأسیس شد و امروزه بیش از دو میلیون و ۷۱۲ هزار بیمه‌شده تحت پوشش خود دارد (صندوق بیمه اجتماعی روستائیان، کشاورزان و عشایر، ۱۴۰۲). بر اساس آمارهای ارائه‌شده توسط اداره کل آمار و محاسبات بیمه‌ای صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در سال ۱۴۰۲ ضریب پوشش بیمه روستائیان استان فارس ۸/۲ درصد می‌باشد. همچنین بر اساس گزارش عملکرد ۱۴۰۲ صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر، استان فارس با کسب رتبه ۲۵ کشوری و دارای حدود ۱۷۷ کارگزاری صندوق بیمه اجتماعی مشغول به ارائه خدمت می‌باشند. از آنجاکه، مبحث بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر قریب به دو دهه است که به مرحله اجرا درآمده، هنوز درباره این مقوله و نقش آن در ایجاد پایداری اجتماعی - اقتصادی جوامع روستایی در منطقه مورد مطالعه پژوهشی صورت نگرفته است؛ لذا پژوهش حاضر، با هدف تحلیل و بررسی اثرگذاری صندوق‌های بیمه اجتماعی در ایجاد پایداری اجتماعی - اقتصادی در بین جوامع روستایی و عشایر بخش کامفیروز شهرستان مرودشت به انجام رسید.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در سال‌های گذشته، سازمان‌های بین‌المللی و دولت‌ها اقداماتی را برای کاهش فقر انجام داده‌اند؛ باوجود چنین تلاش‌هایی، تعداد زیادی از مردم در نقاط مختلف جهان در فقر و پریشانی زندگی می‌کنند؛ بنابراین فقر همان چیزی است که وجود یک برنامه فراگیر تأمین اجتماعی را ضروری می‌کند. اصولاً تأمین اجتماعی به‌عنوان ابزاری برای باز توزیع درآمد، برقراری و تأمین عدالت اجتماعی و ارتقای امنیت و آرامش روحی و عزت‌نفس در افراد، می‌تواند نقش بسزایی در حفاظت جامعه در برابر تمامی مخاطرات اقتصادی، اجتماعی و بحران‌های فرهنگی داشته باشد؛ به‌گونه‌ای که امروزه این اصول نه‌تنها به‌عنوان ابزار و بستر توسعه بلکه به‌عنوان یکی از اهداف توسعه پایدار شناخته می‌شوند (Afrakhteh et al, 2017).

تأمین اجتماعی از یک‌سو مقوله‌ای در حقوق انسانی و حاکمیت ملی در همه کشورهای جهان تلقی می‌شود که با توسعه پایدار اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مدنی هر کشور رابطه‌ای مستقیم دارد. از سوی دیگر، از آنجاکه قلمرو و ابعاد بیمه‌ای یا حمایتی تأمین اجتماعی در حوزه باز توزیعی بخش عمومی قرار دارد؛ لذا گام بسیار مهمی در تحقق عدالت اجتماعی و امنیت پایدار اجتماعی نیز قلمداد می‌شود. اعلامیه حقوق بشر و مقاله‌های سازمان بین‌المللی کار، تأمین اجتماعی را در زمره حقوق اساسی انسان‌ها می‌شناسد و از نظر انجمن بین‌المللی تأمین اجتماعی، تحقق عدالت اجتماعی بدون تأمین اجتماعی میسر نیست (رضوانی و عزیز، ۱۳۹۱).

سیر تحولات و پیشینه تاریخی تأمین اجتماعی به قدمت تاریخچه زندگی بشر می‌رسد و مقوله‌ی «تأمین» یکی از انگیزه‌ها و محرک‌های اولیه‌ی انسان نیز محسوب می‌شود. در این میان یکی از خواسته‌های اصلی بشر در برابر آسیب‌های اجتماعی و تهدیدهای معیشتی، نیاز به امنیت اقتصادی بوده است؛ روش تأمین این امنیت در طول زمان و با توجه به تحولات و پیشرفت‌های علمی و صنعتی دچار تغییرات زیادی شده و مرزهای تأمین اجتماعی طی سال‌های متمادی در سطح جهان گسترش فراوانی یافته است (پناهی، ۱۳۸۲).

در سال ۱۸۸۱ و در زمان صدارت بیسمارک در آلمان، نخستین بار قانون بیمه‌های اجتماعی به تصویب رسید و چند سال بعد اولین نظام بیمه‌های اجتماعی در آلمان پایه‌گذاری شد و به‌سرعت به دیگر کشورهای صنعتی اروپا تسری پیدا کرد. تا اینکه در سال ۱۹۴۸ و در ماده ۲۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد این جمله گنجانده شد: «همه افراد به‌عنوان عضو جامعه، حق برخورداری از تأمین اجتماعی را دارند» و تأمین اجتماعی به‌عنوان یک حق بشری مطرح گردید (امیری و همکاران، ۱۳۹۵). از این رو، در اواخر قرن ۱۹ تا اوایل قرن ۲۰، سرمایه‌داری افسارگسیخته، جای خود را به سرمایه‌داری رفاه داد. به‌طوری‌که تا پایان جنگ دوم جهانی، سنگ بنای دولت رفاه، از جمله بیمه‌های حوادث حین کار، بازنشستگی، بهداشت و بیکاری محکم شد.

پیش از نیمه نخست قرن نوزده میلادی، در خصوص خدمات رفاهی تأمینی اقداماتی صورت گرفت که به‌صورت کمک‌های بلاعوض بود و جنبه تعاونی داشت؛ اما از آغاز نیمه دوم قرن نوزدهم، تأمین اجتماعی شهروندان، جدی‌تری شد؛ به‌ویژه بعد از جنگ دوم جهانی، در کشورهای توسعه‌یافته، فعالیت‌های بیمه‌ای رشد سریع‌تری داشته است (رضوانی و عزیز، ۱۳۹۱). تأثیر امنیت اجتماعی در رفع نابرابری اجتماعی و پر کردن شکاف اجتماعی میان مناطق و گروه‌های مختلف به دو جنبه از یک‌سو، کاهش تعداد فقرای زیرخط فقر و از سوی دیگر، کاهش شکاف درآمدی بین افراد غنی و فقیر اشاره دارد. از لحاظ نظری، تأمین اجتماعی با استفاده از انتقال مستقیم نقدی به‌عنوان ابزاری برای کاهش نابرابری درآمد، انصاف را به‌عنوان یک‌راه مهم در توزیع مجدد درآمد دنبال می‌کند. در همین حال، برخی از برنامه‌های تأمین اجتماعی خاص، شبکه امنیت اجتماعی را در صورتی فراهم می‌کنند که فرد از حداقل استاندارد زندگی مرتبط با شوک‌های ناشی از بیماری، بلایای طبیعی یا سایر خطرات برخوردار باشد. از بعد تجربی، مطالعاتی در مورد هزینه‌های تأمین اجتماعی و رفع شکاف اجتماعی انجام شده است که موضوعات رفاه انسانی، کاهش فقر و کاهش شکاف درآمدی را نیز پوشش می‌دهد (YU & LI, 2021).

سابقه تأمین اجتماعی در ایران به تصویب اولین قانون استخدامی کشوری در سال ۱۳۰۱ بازمی‌گردد که طی آن، نظامی برای بازنشستگی به وجود آمد و در طی این سال‌ها پس از تغییر و تحولات فراوان، قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی در سال ۱۳۸۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و بر اساس آن، سازمان تأمین اجتماعی به‌عنوان رکن اساسی نظام بیمه‌ای کشور همسو با خط‌مشی‌های کلان نظام جامع تأمین اجتماعی به ادامه فعالیت پرداخت (امیری و همکاران، ۱۳۹۵). صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر یک صندوق بازنشستگی غیر مبتنی بر اشتغال است و الزامات، محدودیت‌ها و کار ویژه‌های صندوق‌های بازنشستگی بر آن مترتب است، اگرچه با توجه به نقش دولت در پرداخت سهم کارفرمایی بیمه‌شدگان این صندوق، می‌توان این نهاد را یک‌نهاد حمایتی بیمه‌ای قلمداد کرد (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲). تأمین اجتماعی در ایران بر دو نظام غیر مشارکتی (حمایتی) و مشارکتی (بیمه) استوار است. تأمین اجتماعی مشارکتی «بیمه اجتماعی» است که بر اساس آن فرد در صورت پرداخت

حق بیمه می‌تواند از تأمین اجتماعی بهره‌مند شود و غالباً نیاز به داشتن شغل یا رابطه خانوادگی با کارشناس شغلی دارد. در واقع مفهوم بیمه اجتماعی برای توصیف برنامه‌های انتقالی باهدف حذف یا کاهش انواع مخاطرات در چرخه زندگی افراد استفاده می‌شود. به عبارت دیگر، ادغام یا تناسب ریسک‌ها ایده اصلی بیمه است و مستلزم مقابله با خطراتی است که بسیاری از افراد با آن روبرو هستند و این امر با پرداخت حق بیمه به یک صندوق مشترک انجام می‌شود. باوجود چندین دهه تلاش در حوزه‌های مختلف تأمین اجتماعی در ایران، هنوز بخش قابل توجهی از مردم ایران به‌ویژه روستاییان به این شبکه امنیتی و خدمات آن دسترسی ندارند. امروزه با توجه به نقش روستاها در فرآیندهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مقیاس محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و با توجه به پیامدهای توسعه‌نیافتگی در مناطق روستایی از جمله فقر گسترده، افزایش نابرابری، رشد بالای جمعیت، بیکاری، مهاجرت و ... ضروری است که به مناطق روستایی حتی بیشتر از مناطق شهری توجه شود (Afrakhteh et al, 2017).

تأمین اجتماعی روستایی به صورت مجموعه‌ای از راهبردها، سیاست‌ها، مأموریت‌ها و برنامه‌ها به منظور کاهش فقر و آسیب‌پذیری در مناطق روستایی تعریف می‌شود. از این رو برنامه‌های تأمین اجتماعی روستایی در زیرمجموعه برنامه‌های توسعه اجتماعی و توسعه انسانی در سطح ملی قرار دارد. مفهوم تأمین اجتماعی در چارچوب سرمایه انسانی، بر مؤلفه‌های افزایش بهره‌وری و کاهش آسیب‌پذیری روستاییان در مقابل ریسک تأکید دارد. گفته می‌شود اقتصادهای در حال گذار در صورتی که به اجرای نظام تأمین اجتماعی فراگیر سستی خود ادامه دهند، باید هزینه‌های گزافی را بابت آن پرداخت کنند؛ زیرا این روش‌ها برای اقتصاد بازار مناسب نیست و محدودیت‌هایی را برای توسعه اقتصادی آن‌ها فراهم می‌آورد. از سوی دیگر از آنجاکه تأمین اجتماعی روستایی قسمتی از برنامه‌های توسعه انسانی در سطح ملی است و راهبردهای جدید نیز بسترهای اساسی برای تشکیل سرمایه انسانی پیشرو می‌گذارد، از این رو مسائلی نظیر سلامتی، تغذیه، رشد جمعیت و بخصوص فعالیت‌های آموزشی در محور توجه قرار دارد (حیدری، ۱۳۸۴).

شکل ۱ - نظام اجتماعی تأمین اجتماعی چند لایه در ایران

در نظام لایه‌بندی رفاه اجتماعی، سطح اول مساعدت‌ها شامل افرادی است که قدرت کار ندارند و این افراد معمولاً تحت پوشش نهادهای حمایتی نظیر کمیته امداد امام خمینی (ره) و بهزیستی قرار می‌گیرند. لایه دوم این نظام، بیمه‌های پایه هستند که در آن‌ها دولت به‌عنوان کارفرما قرار گرفته است. بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در این لایه قرار دارد. در بیمه تأمین اجتماعی کارفرما مشخص گردیده است ولی کارفرما برای کشاورز و روستایی وجود نداشته است. لذا دولت تصمیم گرفت به‌عنوان کارفرما در روستا قرار گرفته و از این‌رو امکان برقراری بیمه روستائیان فراهم شد. لایه سوم نیز مربوط به بیمه‌های خصوصی و تکمیلی است (صندوق بیمه اجتماعی روستائیان، کشاورزان و عشایر، ۱۳۹۶).

بر اساس آیین‌نامه صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر، سکونت در روستا و مناطق عشایری، انعقاد قرارداد و اعلام آمادگی برای پرداخت حق بیمه و دارا بودن حداقل ۱۸ سال تمام سه شرط عضویت در این صندوق است. به دلیل نامشخص بودن درآمد ماهیانه روستائیان و عشایر، ۸ سطح درآمدی برای آن‌ها تعریف شده است و حق بیمه متعلقه بر مبنای آن محاسبه می‌گردد. هر یک از بیمه‌گزاران با انتخاب یکی از این سطوح درآمدی و پرداخت پنج درصد آن به‌عنوان حق بیمه بیمه‌گزار، تحت پوشش قرار می‌گیرند. البته ۱۰ درصد از آن سطح درآمدی را نیز دولت تأمین می‌کند. دریافت مزایای موسوم به پیری یا ازکارافتادگی و همچنین تعلق گرفتن مستمری به بازماندگان تحت تکفل افراد بیمه‌شده متوفی، مجموعه تعهدات صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر در قبال بیمه‌گزاران است (شفیعی زاده و همکاران، ۱۳۹۱). در رابطه با اهداف و وظایف صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر روشن است، این صندوق کمتر به دنبال اهداف اقتصادی می‌باشد و بیشتر یک ابزار حمایتی در دست دولت است که در پی ایجاد رفاه و راحتی برای اقشار روستایی می‌باشد. این صندوق در تلاش است تا با دریافت حق بیمه‌ای اندک به‌صورت سالیانه، روستائیان را در زمان پیری و یا ناتوانی حمایت نماید که این ناتوانی ممکن است در اثر کهولت سن، بروز حادثه‌ای غیرمنتظره و یا مرگ سرپرست رخ دهد. عضویت در این بیمه شکاف طبقاتی بین روستائیان را تعدیل می‌کند و به تبع آن برابری منزلت اجتماعی را نیز در پی خواهد داشت. به‌علاوه، این پدیده به دلیل اینکه به‌عنوان شرکت در یک طرح ملی تلقی می‌گردد، ارتقای جایگاه اجتماعی بیمه‌شدگان را به وجود خواهد آورد. با شروع پرداخت مزایا و ارائه خدمات نیز روستائیان به علت داشتن کمک‌هزینه زندگی قادر خواهند بود، در دوره ناتوانی نیز به شکلی شایسته و باکرامت به زندگی خود ادامه دهند. عضویت در بیمه، در زندگی روستایی امنیت مالی ایجاد می‌کند و باعث کاهش آسیب‌پذیری شغلی، افزایش روحیه ریسک‌پذیری و ادامه فعالیت‌های اقتصادی می‌شود. بیمه اطمینان خاطری در زندگی است که موجب کاهش فشار مالی و روانی بر افراد می‌شود و سرافکنندگی ناشی از وابستگی مالی به اطرافیان، فرزندان و نهادهای خیریه را از بین می‌برد. درنهایت، عضویت در صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر، باعث آرامش خاطر روستائیان و امید آنان می‌شود (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۴).

جدول ۱- پیشینه پژوهش

نویسنده (سال)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
شفیعی زاده و همکاران (۱۳۹۱)	عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه‌ی اجتماعی در روستاهای شهرستان	عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه اجتماعی را در منطقه مورد مطالعه می‌توان در قالب سه عامل شناختی - هنجاری، فرهنگی - اجتماعی و تنظیمی دسته‌بندی کرد. بر اساس

بررسی و تحلیل اثرگذاری صندوق‌های بیمه اجتماعی در ایجاد .../ الیاری و همکاران

نویسنده (سال)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
طالب و همکاران (۱۳۹۱)	کبودرآهنگ	یافته‌های تحقیق، پیشنهاد شد که صندوق بیمه اجتماعی روستاییان به ایجاد آگاهی در ارباب‌رجوع توجه کند و با بهره‌گیری از ظرفیت گسترده رسانه‌ها و توان فنی کارگزاران، بستر اطلاع‌رسانی مناسب و فراگیر را برای جامعه روستایی فراهم سازد.
طالب و همکاران (۱۳۹۱)	مطالعه موردی، روستای سراب غضنفر از توابع شهرستان دلفان)	عوامل پیش برنده عضویت در صندوق‌های بیمه روستائیان و عشایر شامل: آگاهی و شناخت واقعی نسبت به مزایای صندوق بیمه، مشارکت اجتماعی بالا، اعتماد بین روستائیان، اعتماد به صندوق بیمه، میزان تردد به شهر، نداشتن چاره‌ی دیگر برای حمایت در زمان پیری و ناتوانی می‌باشند؛ و از عوامل بازدارنده مشارکت روستائیان در صندوق بیمه روستائیان و عشایر؛ تقدیرگرایی، عدم شناخت واقعی کارگزاران و روستائیان نسبت به مزایای صندوق، عدم تبلیغات واقعی و درست، عدم توجه به حال، عدم توجه صندوق به نیازهای حال و محسوس روستائیان می‌باشند. تجزیه و تحلیل داده‌های کمی حاکی از این است که بین عوامل اجتماعی، اقتصادی و عوامل سازمانی و عضویت در صندوق رابطه معنادار وجود دارد و بین عوامل فردی و عضویت در صندوق رابطه معنادار وجود ندارد.
نظری و عابدینی (۱۳۹۳)	بررسی احساس امنیت اجتماعی در میان بیمه‌شدگان و بیمه‌نشدهگان روستایی آذربایجان شرقی	میزان احساس امنیت اجتماعی پاسخگویان در ابعاد مالی، جانی، آبرویی و بر اساس متغیرهای سن، جنس، سطح تحصیلی، بعد خانوار، وضعیت تأهل، وضعیت بیمه‌ای موردبررسی قرار گرفت که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد تفاوت معناداری در میزان احساس امنیت اجتماعی بیمه‌شدگان و بیمه‌نشدهگان وجود دارد.
غلامرضایی و همکاران (۱۳۹۵)	تأثیر بیمه اجتماعی بر رفاه روستائیان و عشایر کشور	بیمه اجتماعی که نوعی پس‌انداز سرمایه، آینده‌نگری و کاری ارزشمند، که موجب رفع تبعیض در استفاده از خدمات بیمه اجتماعی نسبت به شهرنشین‌ها شده است، به‌عنوان یکی از شاخصه‌های رفاه اجتماعی می‌تواند در بهبود زندگی روستائیان نقش مؤثر و مفیدی داشته باشد.
رضوانی و کوچکی (۱۳۹۶)	تحلیل آثار بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق جامعه روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان بدره - استان ایلام)	وجود بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در منطقه مورد مطالعه برای حمایت از روستائیان ضروری بوده و صندوق بیمه توانسته است اعتماد روستائیان را به خود جلب کند. همچنین، بیمه در ارتقای امنیت اجتماعی و احساس تعلق روستائیان تأثیرگذار بوده است، ولی در شاخص ارتقای امنیت اجتماعی اثرات بیشتری داشته است.
نیکوکار و همکاران (۱۳۹۶)	نقش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در توسعه انسانی ایران	تولید ناخالص داخلی سرانه، سرمایه انسانی، شاخص بیمه‌ای نسبت بیمه‌شدگان صندوق به جمعیت فعال روستایی و شاخص سرانه مستمری‌های توزیعی صندوق در مناطق روستایی تأثیر مثبت و معناداری بر شاخص توسعه انسانی در ایران طی دوره موردبررسی داشته است، بنابراین باید پوشش بیمه‌ای مناسب، مؤثر و هدفمندی ایجاد شود تا موجب کاهش فقر و افزایش رفاه در کشور گردد. ولی شاخص بیمه‌ای نسبت مستمری‌بگیران صندوق به جمعیت فعال روستایی، تأثیر منفی و معناداری بر شاخص توسعه انسانی ایران طی دوره موردبررسی داشته است که دلیل این نوع اثرگذاری می‌تواند این باشد که با بزرگ‌تر شدن نسبت مستمری‌بگیران به جمعیت فعال اقتصادی، هزینه و بار تکفل نظام تأمین اجتماعی افزایش پیدا کرده و چون نظام گسترده‌ای در این رابطه وجود ندارد، منجر به کاهش کارایی نظام اقتصادی می‌گردد.
مصباحی و	امکان‌سنجی به‌کارگیری بیمه خرد	الزامات اجتماعی با بار عاملی ۰/۹۲۹، بیشترین و الزامات آموزشی - ترویجی با بار

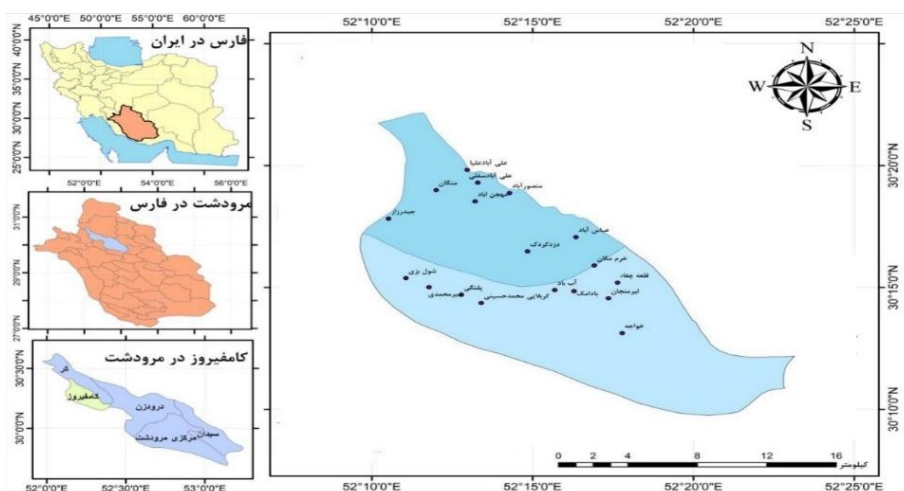
نویسنده (سال)	عنوان پژوهش	یافته‌ها
همکاران (۱۳۹۷)	روستایی در مناطق روستایی ایران	عاملی ۰/۵۶۴، کمترین تأثیر را بر به‌کارگیری بیمه خرد روستایی دارند. از این رو، پیشنهاد می‌شود تا اقدامات و تسهیلات لازم در راستای تشکیل تعاونی‌های بیمه خرد با همکاری دولت و بخش خصوصی صورت پذیرد.
سماواتی (۱۳۹۹)	نقش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر بر سطح کیفیت زندگی بیمه‌شدگان (مورد مطالعه کشاورزان، روستائیان و عشایر تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی استان همدان)	ارائه تسهیلات بیمه‌های اجتماعی بر کیفیت زندگی کشاورزان، روستائیان و عشایر تأثیرگذار است. به عبارتی ارائه تسهیلات بیمه‌های اجتماعی از سوی صندوق بیمه اجتماعی، سبب افزایش سطح کیفیت زندگی کشاورزان، روستائیان و عشایر شده است.
قادرمرزی و همکاران (۱۳۹۹)	تبیین عوامل مؤثر بر اثربخشی عملکرد صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر (مطالعه موردی: شهرستان سروآباد)	عوامل اجتماعی (۳/۱۴) و عوامل فرهنگی (۳/۱۳) میزان اثرگذاری آن‌ها بر صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر بالاتر از حد متوسط می‌باشد و عوامل اقتصادی (۲/۶۵) و عوامل جغرافیایی (۲/۶۲) اثرگذاری پایین‌تری بر صندوق بیمه دارند.
شکری (۱۴۰۱)	نقش خلاقیت و عوامل مؤثر بر آن در کارایی روابط عمومی صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر	روابط عمومی‌ها به‌عنوان عناصر قوی در ارزیابی و تقویت برنامه‌ها و پیشبرد اهداف سازمان‌ها، نقش ویژه و مهمی در جهت ایجاد ارتباط و تعاملات فکری و اطلاعاتی ایفاء می‌کنند و نقش روابط عمومی و حیطه و تأثیر فعالیت آن در ارتباطات درون‌سازمانی و برون‌سازمانی در سطح خرد و کلان بر هیچ‌کس پوشیده نیست خلاقیت در این بخش از سازمان موجب تولید ایده‌های مفید و تازه و فرایند مسئله‌یابی، راه‌حلیابی، ارزیابی راهکارها و اجرای راه‌حل‌های اصیل و بدیع توسط فرد و یا گروه در روابط عمومی در بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر شده و موجب ارتباط بهتر کارگزاران و رضایت بیشتر بیمه‌شدگان می‌شود.
Semango (2015)	ارزیابی تأثیر اجتماعی و اقتصادی صندوق‌های تأمین اجتماعی بر بازنشستگان و عملکرد صندوق‌ها در تانزانیا موردی از صندوق بازنشستگی LAPF	اکثر پاسخ‌دهندگان، به‌ویژه بازنشستگان مرد، کاملاً به صندوق‌های بازنشستگی وابسته هستند. این مطالعه همچنین نشان داد که بین سرمایه‌گذاری قبل از بازنشستگی و وضعیت زندگی پس‌از آن، ارتباط مستقیمی وجود دارد.
Bairoliy & Miller(2020)	بیمه اجتماعی، جمعیت‌شناسی و مهاجرت روستا به شهر در چین	برنامه‌های مختلف بیمه اجتماعی نه‌تنها تأثیرات متفاوتی بر جریان خالص مهاجرت، بلکه بر توزیع سن و درآمد مهاجران نیز دارد. ثبت‌نام مهاجران در حقوق بازنشستگی شهری از مهاجرت روستا به شهر در سنین پایین و مهاجرت معکوس در سنین بالا جلوگیری می‌کند. در مقابل، بیمه درمانی شهری انگیزه مهاجرت روستا به شهر را در میان گروه‌های کم‌درآمد در تمام سنین فراهم می‌کند.
YU & LI (2021)	اثرات تأمین اجتماعی بر کاهش نابرابری درآمد و فقر روستایی در چین	بین مخارج تأمین اجتماعی و شکاف درآمدی ساکنان شهری و روستایی در بلندمدت همبستگی مثبت وجود دارد، اما تأثیر آن بسیار محدود است. تقریباً ۹۹ درصد از تغییرات شکاف درآمدی شهری و روستایی از مشارکت خود آن ناشی می‌شود. همچنین یافته نشان می‌دهد که تأمین اجتماعی به کاهش فقر مطلق روستایی کمک می‌کند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ ماهیت کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری داده‌ها در این تحقیق شامل روش کتابخانه‌ای و پیمایشی است. برای مرور مبانی نظری مرتبط با موضوع، از روش کتابخانه‌ای و برای کسب داده‌های موردنیاز از شیوه پیمایش میدانی که ابزار سنجش آن پرسشنامه محقق ساخته بهره گرفته شد. محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با خطای استاندارد ۵ درصد، ۱۸۰ نفر تعیین شد. پرسش‌های موردبررسی در این تحقیق در طیف لیکرت و به صورت پنج درجه‌ای (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) تنظیم گردید. پایایی ابزار تحقیق نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های اجتماعی و اقتصادی موردبررسی تحقیق برابر با ۰/۷۴ به دست آمده است. با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آزمون‌های فریدمن، فای/کرامر داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

معرفی منطقه مورد مطالعه

بخش کامفیروز با وسعت ۵۰۰ کیلومتر مربع یکی از پنج بخش تابعه شهرستان مرودشت می‌باشد این بخش از بخش‌های شمالی استان فارس می‌باشد، مرکز این بخش، شهر کامفیروز در ارتفاع ۱۷۰۰ متری از سطح دریا و در طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۱۳ دقیقه و ۳۱ ثانیه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۱۶ دقیقه و ۱۹ ثانیه عرض شمالی قرار دارد، فاصله این بخش تا مرکز شهرستان ۱۱۰ کیلومتر و تا مرکز استان یعنی شهر شیراز ۸۰ کیلومتر می‌باشد. این بخش از شمال و شمال شرق به شهرستان اقلید، از شرق به بخش درودزن، از غرب و جنوب غربی به شهرستان سپیدان و از جنوب به شهرستان بیضاء محدود است.

شکل ۲ - معرفی منطقه مورد مطالعه

یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در روش پژوهش اشاره شد، ۱۸۰ نفر موردبررسی قرار گرفتند؛ که شامل ۸۷/۸ درصد مردان و ۱۲/۲ درصد بودند. همچنین از بین افراد، ۹۱/۱ درصد را افراد متأهل و ۸/۹ درصد را افراد مجرد تشکیل دادند. همچنین سطح تحصیلات بیشتر روستاییان دیپلم با ۳۳/۳ درصد و مقطع راهنمایی با ۲۶/۷ می‌باشد. از نظر شغلی ۳۳/۹ درصد از افراد پاسخگو به باغداری و زراعت و در مرتبه بعدی دامداری با ۳۰ درصد از کل پاسخگویان قرار گرفته است.

جدول ۲ - ویژگی‌های فردی و اجتماعی پاسخگویان

ویژگی‌های شخصی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۸۷/۸
	زن	۱۲/۲
تأهل	مجرد	۸/۹
	متأهل	۹۱/۱
تحصیلات	بی‌سواد	۱۰/۶
	ابتدایی	۱۹
	راهنمایی	۴۸
	دیپلم	۶۰
	کارشناسی	۱۷
	کارشناسی ارشد	۱
	زراعت و باغداری	۶۱
	دامدار	۵۴
	صنایع دستی	۹
	کاسب	۵
شغل	کارگر	۱۳/۹
	راننده	۷/۲
	خانه‌دار، بیکار	۷/۲

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۳- بررسی میزان تفاوت میانگین اثرات اقتصادی صندوق بیمه با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	مورد/گزینه	میانگین رتبه‌ای	کای اسکوتر Sigdf
۱	کاهش بیکاری روستاییان	۴/۰۵	
۲	تقویت فعالیت‌های اقتصادی	۳/۸۹	
۳	ایجاد شکاف و اختلاف درآمدی بین ساکنان	۲/۹۷	۵
۴	کاهش نیاز مالی به فرزندان در پیری و ناتوانی	۳/۴۲	۰/۰۰۰ (**)
۵	اشتغال‌زایی برای زنان	۳/۰۶	
۶	کاهش فقر و جلوگیری از تکدی‌گری	۳/۶۱	

منبع: یافته‌های پژوهش

برای بررسی تأثیر اقتصادی صندوق به‌عنوان یکی از مقاصد مهم صندوق‌های بیمه اجتماعی روستاییان از دو مؤلفه اقتصادی (اشتغال، امنیت درآمدی) استفاده شده است. در راستای تأثیرات صندوق‌های بیمه اجتماعی بر اشتغال‌زایی روستاییان از سه گویه کاهش بیکاری روستاییان، تقویت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی برای گروه‌های هدف استفاده شد. بر اساس نتایج حاصل از آزمون فریدمن، تأثیر این صندوق‌ها بر کاهش بیکاری روستاییان با (۴/۰۵)، تقویت فعالیت‌های اقتصادی (۳/۸۹)، اشتغال‌زایی برای زنان (۳/۰۶) بوده است. همچنین از دیدگاه ساکنان محدوده مطالعه شده، در حوزه مؤلفه امنیت درآمدی، میانگین گویه‌های کاهش فقر و جلوگیری از تکدی‌گری (۳/۶۱)، کاهش

به منظور بررسی نگرش روستاییان عضو صندوق نسبت به بهبود وضعیت اقتصادی، از آزمون فای/کرامر استفاده شد. به طوری که در جدول (۵) مشاهده می شود عضویت در صندوق بیمه در جهت بهبود وضعیت اقتصادی خانوار بوده و نظر ساکنان نسبت به این تغییرات رضایت بخش بوده و سبب افزایش سطح کیفیت زندگی آنان گردیده است؛ به طوری که نتایج نشان دهنده ۹۹ درصد رابطه معنادار بین دو متغیر بوده است.

بحث، نتیجه گیری، پیشنهادها

در کشور ما، روستاییان نیروی انسانی مورد نیاز برای فعالیت در بخش کشاورزی را تشکیل می دهند که نیاز به حمایت و توانمندسازی از جانب دولت دارند. بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر، یک راهکار مناسب برای این منظور است. بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در ایران، در چند ده گذشته، در روند قانون گذاری و اجرایی خود دستخوش تغییرات متعددی شده است. در نهایت، با تصحیح مسیر اقدامها و کسب تجارب در بهمن سال ۱۳۸۳، نهاد صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر تأسیس شد. روستاییان و عشایر به عنوان قشر مولد و فعال جامعه نیازمند امنیت اجتماعی اقتصادی هستند. نبود بیمه اجتماعی کمبودی جدی برای روستاییان و عشایر بود که با راه اندازی صندوق بیمه برطرف شد اکنون این قشر نیز، همانند ساکنان شهرها می توانند از خدمات بیمه اجتماعی مانند بازنشستگی، از کارافتادگی، فوت و غیره بهره مند شوند. با توجه به یافته های استنباطی، به ترتیب گویه های کاهش بیکاری روستاییان با (۴/۰۵)، تقویت فعالیت های اقتصادی (۳/۸۹)، اشتغال زایی برای زنان (۳/۰۶) برای اهداف و فعالیت های صندوق در راستای ایجاد اشتغال زایی برای گروه های هدف می باشد. از دیدگاه ساکنان محدوده مطالعه شده، در حوزه مؤلفه امنیت درآمدی، میانگین گویه های کاهش فقر و جلوگیری از تکدی گری (۳/۶۱)، کاهش نیاز مالی به فرزندان در پیری و ناتوانی با میانگین رتبه ای (۳/۴۲) و ایجاد شکاف و اختلاف درآمدی بین ساکنان با میانگین رتبه ای (۲/۹۷) می باشد. عضویت در صندوق بیمه در جهت بهبود وضعیت اقتصادی خانوار بوده و نظر ساکنان نسبت به این تغییرات رضایت بخش بوده است و سبب افزایش سطح کیفیت زندگی آنان گردیده است. نتایج این قسمت پژوهش با مطالعات غلامرضایی و همکاران (۱۳۹۵)، نیکوکار و همکاران (۱۳۹۶)، Semango (2015)، YU، Bairoliy & Miller (2020) & LI (2021) مطابقت داشته است. به بیان دیگر، صندوق بیمه اجتماعی به عنوان ابزاری برای افزایش درآمد و کاهش فقر روستایی عمل کرده است. همچنین در رابطه با تأثیرات اجتماعی صندوق بیمه اجتماعی روستاییان، می توان گفت بیشترین تأثیر اجتماعی صندوق بیمه بر روی روستاهای مورد مطالعه مربوط به افزایش امید به زندگی در میان روستاییان با میانگین رتبه ای (۴/۱۱) و کمترین اثر اجتماعی آن از نظر پاسخ گویان برای همکاری با دهیاری مربوط به زمینه های عمران و توسعه روستا (۲/۸۷) می باشد. بررسی مقایسه ای در زمینه شاخص های اجتماعی نشان داد؛ یافته های پژوهش در رابطه با شاخص های اجتماعی با مطالعات نظری و عابدینی (۱۳۹۳)، غلامرضایی و همکاران (۱۳۹۵)، سماواتی (۱۳۹۹)، Semango (2015) مطابقت داشته است. در واقع با توجه به یافته ها، فعالیت این صندوق در مناطق روستایی، سبب ارتقای امنیت روانی و اجتماعی و بهبود وضعیت اقتصادی روستاییان شده و تثبیت جمعیت را ممکن می سازد. همچنین، بررسی میزان رابطه بین بهبود معیشت با عضویت در صندوق بیمه، همراه با رضایت بیمه شدگان در جهت افزایش سطح کیفیت زندگی کشاورزان، روستاییان و عشایر؛ بیانگر این بود که بین عضویت در صندوق بیمه و افزایش کیفیت زندگی بیمه شدگان روستا رابطه مستقیم وجود داشته و به آنان این امکان را می دهد که از این مسیر با شناخت استعدادها و قابلیت های خود، سطح توانمندی خویش را به جهت مقابله با مشکلات بیشتر

اقتصادی و اجتماعی، افزایش دهند؛ با توجه به نتایج یافته‌ها، این قسمت پژوهش سماواتی (۱۳۹۹) و YU & LI (2021) در تطابق بوده است.

با توجه به مطالعه انجام شده در زمینه ارتقای کیفیت خدمات صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- ❖ ارائه آموزش و ترویج فراگیر و تبلیغات درباره ماهیت و مزایای بیمه‌های اجتماعی در میان جوامع عشایری؛
- ❖ استفاده از بستر شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها در جهت تشویق و ترغیب کشاورزان، روستاییان و عشایر به استفاده از این صندوق؛
- ❖ حذف محدودیت سنی برای تسهیل عضویت مشمولان این جوامع برای اینکه ضریب نفوذپذیری این گونه بیمه‌ها به حد معقول و مناسب خود برسد؛
- ❖ بهتر است که حق بیمه‌ها متناسب با شغل و سطح درآمد باشد.

منابع

۱. ابراهیمی، ن. غلامرضایی، س. رحیمیان، م؛ و ظریفیان، ش. ۱۳۹۴. نقش بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در حفظ امنیت اقتصادی کشور. سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد حسابداری، ۹-۱.
۲. افراخته، ح. جلالیان، ح. طهماسبی، ا. آرمند، م. ۱۳۹۶. واکاوی موانع پیش‌روی بیمه اجتماعی روستاییان با استفاده از فرایند تحلیل شبکه‌ای در شهرستان همدان. پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۶ (۲): ۷۳-۹۱.
۳. امیری، م. محمودی، و. راغفر، ح. پروندی، ی. ۱۳۹۵. بررسی نظری- تطبیقی نظام‌های تأمین اجتماعی: مسیریابی توسعه نظام سه لایه تأمین اجتماعی ایران. سیاست‌گذاری عمومی، ۲ (۴): ۹-۲۸.
۴. بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور. اعتبارات بیمه‌های اجتماعی (۱۴۰۲). دفتر مطالعات اجتماعی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۵. پناهی، ب ۱۳۸۲. نظام بیمه‌های اجتماعی کشاورزان، صاحبان حرف و مشاغل آزاد و خویش‌فرمایان در کشورهای عضو جامعه اروپا. تأمین اجتماعی، ۵ (۲): ۱۰۹-۱۵۵.
۶. حیدری، ع. ۱۳۸۴. بررسی پیشینه تاریخی فعالیت‌های تأمین اجتماعی روستاییان در ایران. تأمین اجتماعی، ۷ (۲): ۲۴۰-۲۸۸.
۷. رضوانی، م. و کوچکی، م. ۱۳۹۶. تحلیل آثار بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق جامعه روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان بدره- استان ایلام). پژوهش‌های جغرافیای انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)، ۴۹ (۲): ۴۴۵-۴۶۳.
۸. رضوانی، م. قدیری معصوم، م. کوچکی، م. و ساعی، ا. ۱۳۹۳. تحلیل فضایی و اثرات بیمه اجتماعی روستاییان (مطالعه موردی: دهستان دوستان، شهرستان بدره). مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، ۶ (۲۱): ۱-۲۰.
۹. رضوانی، م. و عزیزی، ف. ۱۳۹۱. چالش‌های بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در کشور. رفاه اجتماعی، ۱۳ (۴۸): ۲۷۱-۳۱۰.
۱۰. سجاسی‌قیداری، ح. یاراحمدی، م. ۱۳۹۹. تحلیل تاب‌آوری روستاییان در برابر بحران اقتصادی ناشی از تحریم‌ها مورد: روستاهای شهرستان بینالود. اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۳۲ (۹): ۱۹۹-۲۲۵.

۱۱. سماواتی، م. ۱۳۹۹. نقش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر بر سطح کیفیت زندگی بیمه‌شدگان (مورد مطالعه کشاورزان، روستائیان و عشایر تحت پوشش صندوق بیمه اجتماعی استان همدان). رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵۱ (۶): ۴۹-۷۱.
۱۲. شفیع‌زاده، ح. مجردی، غ. و کرمی دهکردی، ا. ۱۳۹۱. عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه‌های اجتماعی در روستاهای شهرستان کبودرآهنگ. پژوهش‌های روستایی، ۳ (۴): ۱۸۳-۲۰۸.
۱۳. شکری، ح. ۱۴۰۱. نقش خلاقیت و عوامل مؤثر بر آن در کارایی روابط عمومی صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر. رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۶ (۲۲): ۷۰۴-۶۸۲.
۱۴. طالب، م. فیروزآبادی، س. ا. و بابایی محمدی، م. ۱۳۹۱. شناخت عوامل پیش برنده مشارکت در صندوق بیمه روستائیان و عشایر (مطالعه موردی، روستای سراب غضنفر از توابع شهرستان دلفان). همایش ملی توسعه روستایی، ۱-۳۰.
۱۵. غلامرضایی، س. کاکولوند، ن. فراشی، ز. و حسین‌نژاد میر، ن. ۱۳۹۵. تأثیر بیمه اجتماعی بر رفاه روستائیان و عشایر کشور. مجموعه آثار و مقالات برگزیده دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت، ۷۰۱-۷۰۹.
۱۶. قادرمرزی، ح. فایقی، ن. ریاحی، و. ۱۳۹۹. تبیین عوامل مؤثر بر اثربخشی عملکرد صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر (مطالعه موردی: شهرستان سروآباد). دو فصلنامه نشریه علمی مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۴ (۷): ۲۹۵-۳۰۸.
۱۷. گزارش اقتصادی صندوق بیمه اجتماعی روستائیان، کشاورزان و عشایر با بررسی روند ۱۰ سال گذشته. (۱۳۹۶). صندوق بیمه اجتماعی روستائیان، کشاورزان و عشایر، ۱-۱۶۰.
۱۸. مصباح، ا. امید نجف‌آبادی، م. و کیانی‌راد، ع. ۱۳۹۷. امکان‌سنجی به‌کارگیری بیمه خرد روستایی در مناطق روستایی ایران. روستا و توسعه، ۲۱ (۱): ۹۱-۱۱۳.
۱۹. نظری، م. و عابدینی، ص. ۱۳۹۳. بررسی احساس امنیت اجتماعی در میان بیمه‌شدگان و بیمه‌نشدهگان روستایی آذربایجان شرقی. مطالعات جامعه‌شناسی، ۶ (۲۲): ۴۷-۶۰.
۲۰. نیکوکار، ا. دوراندیش، آ. ابارشی، م. ۱۳۹۶. نقش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر در توسعه انسانی ایران. پایان-نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور مرکز مشهد.

21. Afrakhteh H., Jalalian, H., Tahmasebi, A., & Armand, M. (2017). An Analysis of the Obstacles in front of Rural Social Insurance Using Analytical Network Process (ANP) in Hamedan County. *Journal of Research and Rural Planning*, 6(2), 73-91.
22. Bairoliya, N., & Miller, R. (2021). Social insurance, demographics, and rural-urban migration in China. *Regional Science and Urban Economics*, 91, 103615.
23. Semango, D. (2015). Assessment of the social and economic impact of Social security funds on pensioners and the funds' Performance in Tanzania a case of LAPF pensions fund (Doctoral dissertation, Mzumbe University).
24. YU, L. R., & LI, X. Y. (2021). The effects of social security expenditure on reducing income inequality and rural poverty in China. *Journal of Integrative Agriculture*, 20(4), 1060-1067.